

Geologian päivää 2012 vietettiin Vaasassa

Valtakunnallisen geologian päivän seminaari pidettiin lauantaina 15.9. Vaasassa, Åbo Akademin tiloissa. Tämän vuoden teemana oli Merenkurkun maailmanperintöalueen luonto ja geologia. Esille nousi myös maailmanperintökohteen käyttö opetuksessa sekä kansainvälinen yhteistyö alueen suojelussa. Merenkurkun saaristo hyväksyttiin UNESCO:n maailman luonnonperintöluetteloon heinäkuussa 2006 sarjanimeämiskohteenä Ruotsin Korkearannikolle. Merenkurkku on Suomen ainut maailman luonnonperintökohde.

Jo kahtena edellisenä vuotena teemana ollut geologisen luonnon monimuotoisuus eli geodiversiteetti ja sen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen oli edelleen vahvasti esillä myös tänä vuonna. Varsinaisen seminaarin lisäksi päivään sisältyi opastettu kierros Merenkurkun luontoa esittelevässä näyttelyssä luontokeskus Terranovassa sekä retki maailmanperintöalueelle. Retkellä oppaina toimivat Tuija Warén Metsähallituksesta ja Niko Putkinen Geologian tutkimuskeskuksesta.

Osallistujia seminaarissa oli noin 70. Lähes kaikki osallistuivat myös retkelle. Suurin osa osallistujista oli biologian ja maantieteen opettajia, mutta mukaan mahtui myös geologiasta kiinnostuneita luontoharrastajia. Osallistujat olivat pääasiassa Vaasan seudulta, mutta muutamia kiinnostuneita oli matkannut pai-

kalle kauempaakin. Järjestelyistä vastasivat Suomen luonnonsuojeluliitto, Geologian tutkimuskeskus, Metsähallituksen luontopalvelut, Suomen Kansallinen Geologian Komitea, ympäristöministeriö ja Pohjanmaan liitto.

Tilaisuuden avasi maakuntajohtaja Olav Jern Pohjanmaan liitosta. Tämän jälkeen professori Juha Karhu Helsingin yliopistosta johdatteli kuulijat maailmanperintöalueen geologiseen kehitykseen ja yleisemmin geologiseen aikakäsitykseen sekä kävi läpi UNESCO:n maailmanperintökohteen keskeisiä valintakriteerejä. Keijo Nenonen GTK:sta toi esille maailmanperintöalueen geologisia arvoja. Professori Matti Räsänen Turun yliopistosta kertoi merenkurkun maaperämuodostumien synnystä ja roolista tutkimuksessa sekä opetuksessa. Michael Haldin Metsähallituksesta puhui Merenkurkun merenpohjan tutkimisesta ja vedenalaisen luonnon monimuotoisuudesta. Ann Holm Pohjanmaan liitosta esitteli merialueiden suunnittelua. Suunnittelun tarve on lisääntynyt rannikko- ja merialueiden lisääntyneen käytön myötä. Tomas Birkö Merenkurkun neuvostosta esitteli Ruotsin Korkearannikon ja Merenkurkun maailmanperintökohteiden välistä yhteistyötä ja alueesta tehtyä opetusmateriaalia. Professori Olav Eklund ja Cecilia Aarnio Åbo Akademiasta julkistivat lopuksi Geologia.fi-portaalin ruotsinkieliset sivut. Puheenjohtajana toiminut Luon-

Kuva 1. Niko Putkinen kertoi hyvin havainnollisesti De Geer -moreenien synnystä Suolasirrottiseksi muotonsa vuoksi nimetyn näkötornin huipulla.

nonsuojeluliiton Risto Sulkava lausui loppusanat. Tiukan aikataulun vuoksi keskustelu jäi käytäväksi retken aikana.

Retki suuntautui Svedjehamniin. Aluksi Tuija Wärén kertoi alueen historiasta ja luonnon kehityksestä. Maankohoaminen on Vaasan seudulla nopeaa, noin 8 mm vuodessa. Maan kohotessa salmet umpeutuvat ja vanhat satamapaikat ovat muuttuneet käyttökelttomiksi.

Svedjehamnin kalasatamassa alueelle tyypilliset De Geer -moreenit ovat erityisen hyvin näkyvissä. Moreenivallit ovat yleensä 2–5 metriä korkeita ja useita satoja metrejä pitkiä. Raippaluodon alueella De Geer -moreeneja on tuhansia. Kalasataman lähelle rakennetusta näkötornista moreenivallit erottuivat hyvin. Niko Putkinen kertoi seikkaperäisesti moreenivallien synnystä ja yleisemminkin alueen kvartaärigeologiasta (kuva 1). Laserkeilauksella tuotettu korkeusmalli on helpottanut alueen maaperämuotojen tulkintaa. Tornin lähellä

tutustuttiin myös maankohoamisen seurauksena merestä kuroutuneisiin flada-kluuvijärviin. Kehitysvaiheet merenlahdesta kluuvijärveksi ovat hyvin havaittavissa Merenkurkun saaristossa.

Vaasan päätapahtuman lisäksi geologian päivän tapahtumia järjestettiin ainakin Hyvinkäällä Kytäjän maastossa sekä Salon Kiikalassa, Hyypärässä ja Särämäellä. Kummallakin retkellä oli noin 20 osallistujaa. Kuopiossa geologian päivä kokosi Puijolle runsaat 70 osallistujaa.

Vuoden 2013 geologian päivän päätapahtuma on suunniteltu pidettäväksi Espoon Nuuksioon valmistuvassa Metsähallituksen luontokeskuksessa, Haltiassa. Päivämääräksi on sovittu lauantai 14.9.2013.

TAPIO KANANOJA
JA KEIJO NENONEN
Geologian tutkimuskeskus
PL 96, 02151 Espoo